Maastricht in Beeld

De Sint-Janskerk, de toren

38.2

juni 2022

De Sint-Janskerk, de toren

De toren heeft een basement van Naamse hardsteen. Daarin zijn de ingang en daarboven een groot glas-in-loodraam met groenig en grijzig glas. De hele bovenbouw is van mergel. De onderste helft daarvan is vierkant. Daarop staat een achtkante lantaarn met daarin het uurwerk. De bekroning van de toren eindigt in een spits met helemaal bovenin een vergulde weerhaan. De totale hoogte is 79 meter. De toren heeft in de loop der eeuwen verschillende kleuren gehad.

Op de foto zien we aan de rechterzijde een zeskante uitbouw van de begane grond tot de eerste omgang op 40 meter hoogte. Daarin is de wenteltrap met 218 treden Tussen Pasen en de herfstvakantie kan men de toren beklimmen, boven zijn er prachtige vergezichten.

Dit deel gaat over de toren, deel 1 gaat over de de kerk, het schip.

Adres: Vrijthof 24
Wikipedia: wikipedia.org/wiki/Sint-Janskerk_(Maastricht)

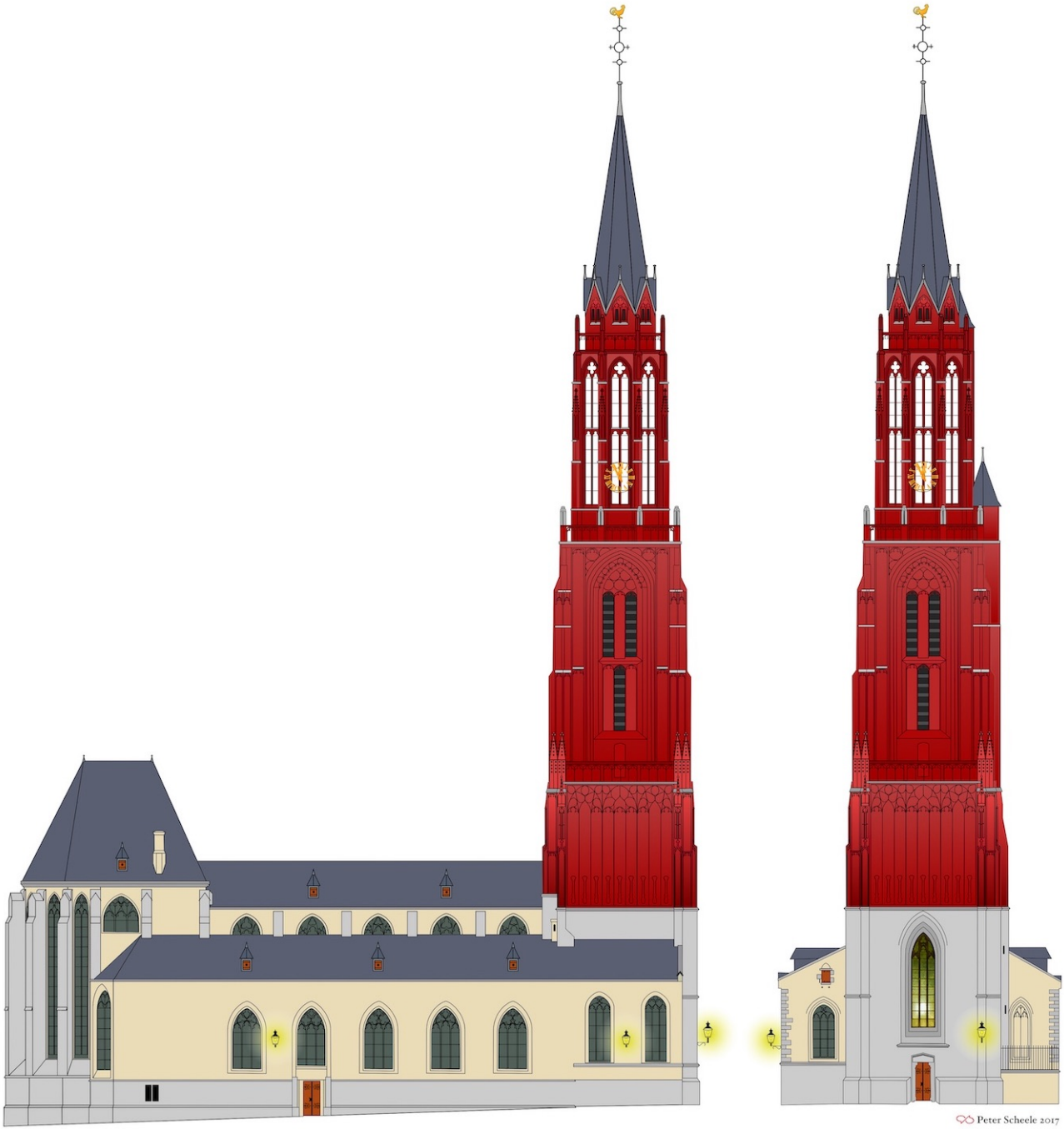

Sint-Janskerk Maastricht

De toren bestaat uit verschillende geledingen. Onderaan, in het hardstenen gedeelte, is het portaal. Daar is de ingang en ook het orgel. Daarboven, in het onderste rode deel, is een opslagruimte, nu in gebruik als museumpje waar de geschiedenis van de kerk verteld wordt. Daarboven is de houten klokkenstoel met bovenin een luidklok, Dan zien we de omgang, te bereiken via de wenteltrap. Voor € 2,50 mag de toerist die van vergezichten houdt naar boven. Daar is ook het binnendak van de toren. Het stuk daarboven, de achtkante lantaarn, is immers open. Helemaal bovenaan is de kroon en daarop de spits. Die is door Cuypers rond 1877 ontworpen. De rode kleur is een kleurstof gemaakt van gebrande mergel en wordt ossenbloedrood genoemd. Een prachtige kleur die de toren een bijzonder karakter geeft.

De hoofdingang is aan het Henric van Veldekeplein, aan de voet van de toren. De buitendeur is verstevigd met smeedwerk in de vorm van levensbomen. Binnen gaan we de trap af, want de kerk is gebouwd op de flank van een heuvel waardoor de ingang hoger ligt dan de rest van de kerk. De vloer van het koor is daarom juist flink opgehoogd. Er wordt vermoed dat deze ingang pas later is aangebracht.

We komen binnen via de narthex of voorhal. Door het groengrijze glas-in-loodraam hangt er een stemmig licht. De houten constructie waaraan de luchter hangt is de bodem van het oksaal, de orgeltribune. Iets rechts naast de luchter is het ronde gat zichtbaar waardoor het luidtouw voor de klok naar beneden kwam. De narthex is afgezet met een houten wand met glas-in-lood. In de deuren zijn briefpanelen te zien.

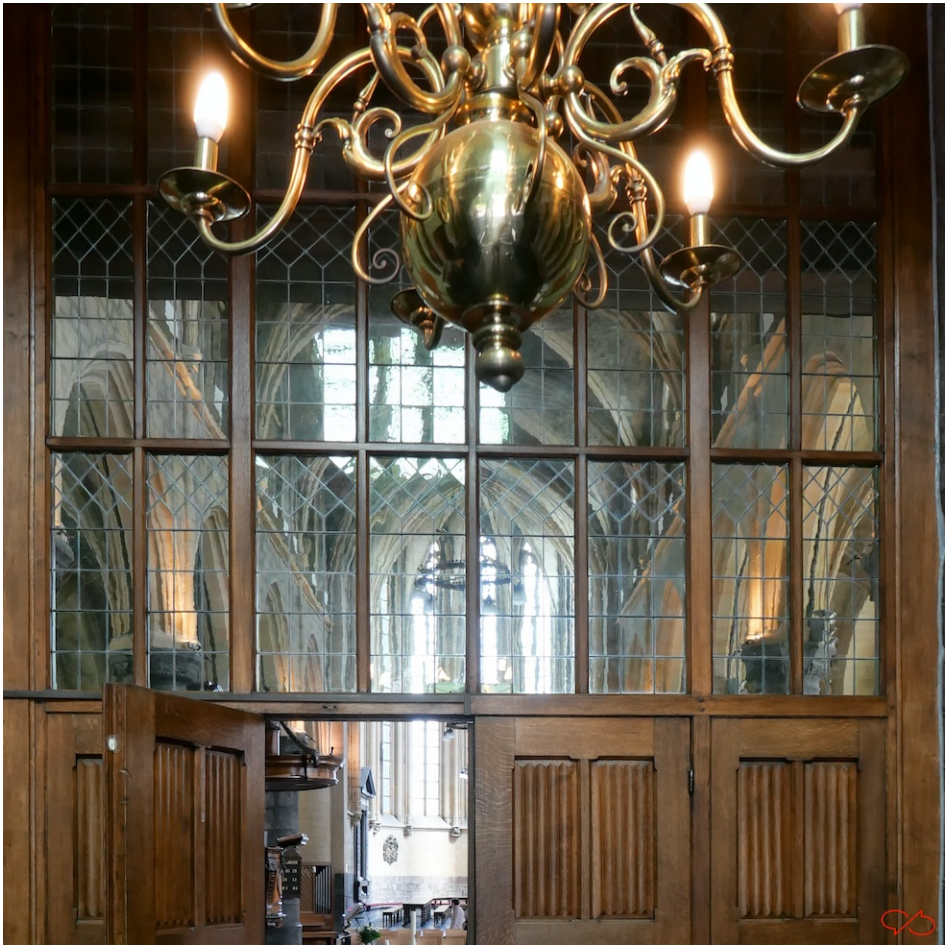

Briefpanelen zijn houten panelen ingelaten in een houten constructie van kast of deur. Ze hebben motieven van parallelle ribbels die ontleend zijn aan vellen gevouwen perkament (brieven) die vroeger op de panelen werden geplakt. Het is een typisch gotische versiering, soms simpel, soms zeer weelderig. Via de wenteltrap (bij de receptie) beklimmen we de toren en komen we het eerst bij een deur die toegang geeft tot de orgeltribune.

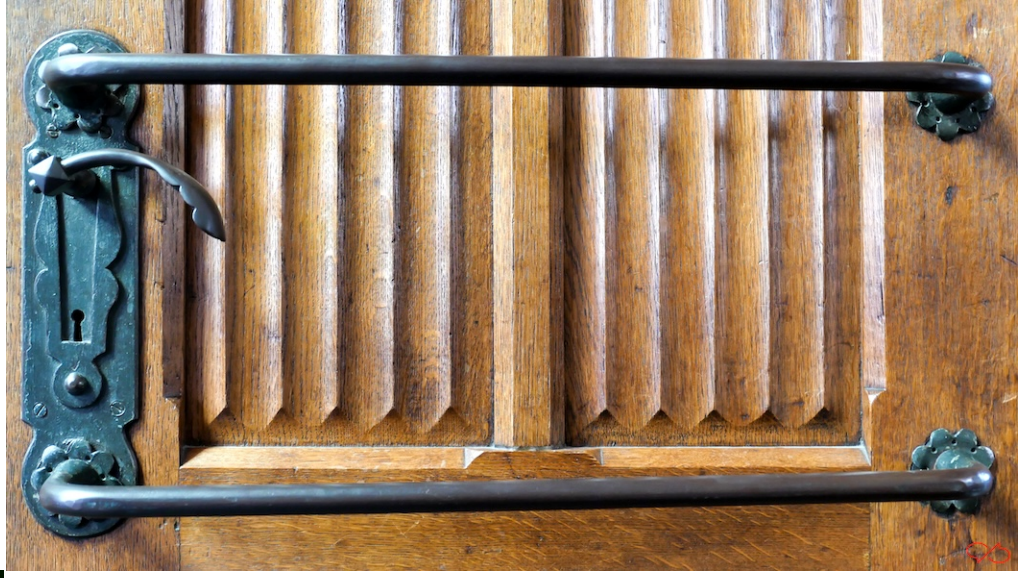

Het orgel is gebouwd door Verschueren uit Ittervoort, het is een verzameling van nieuwe en oudere onderdelen. Er zijn tal van orgelpijpen. Dikke, die meters lang zijn, maar ook pijpjes zo kort en dun als een potlood. De toonhoogte wordt bepaald door de lengte, de klankkleur door de dikte. We zien ook het klavier. Dat zit nu aan de zijkant, maar de constructie van de kas laat zien dat het ooit aan de achterzijde zat.

Aan de kant van de narthex zit de balg. Dat is een grote zak waar lucht in moet, de lucht die nodig is om de klanken te maken. Tegenwoordig wordt de balg elektrisch opgepompt, vroeger werd dat gedaan door een calcant of orgeltrapper. Die stond op twee pedalen en hield zich vast aan de T-constructie voor hem. En dan maar trappen, eerst het lichaamsgewicht op links, dan op rechts. Op de balg ligt een houten deksel dat verzwaard is met stenen. Dat gewicht drukt de lucht naar de orgelpijpen. De organist bepaalt met de toetsen op het klavier, de voetpedalen of de registers welke pijpen worden aangeblazen.

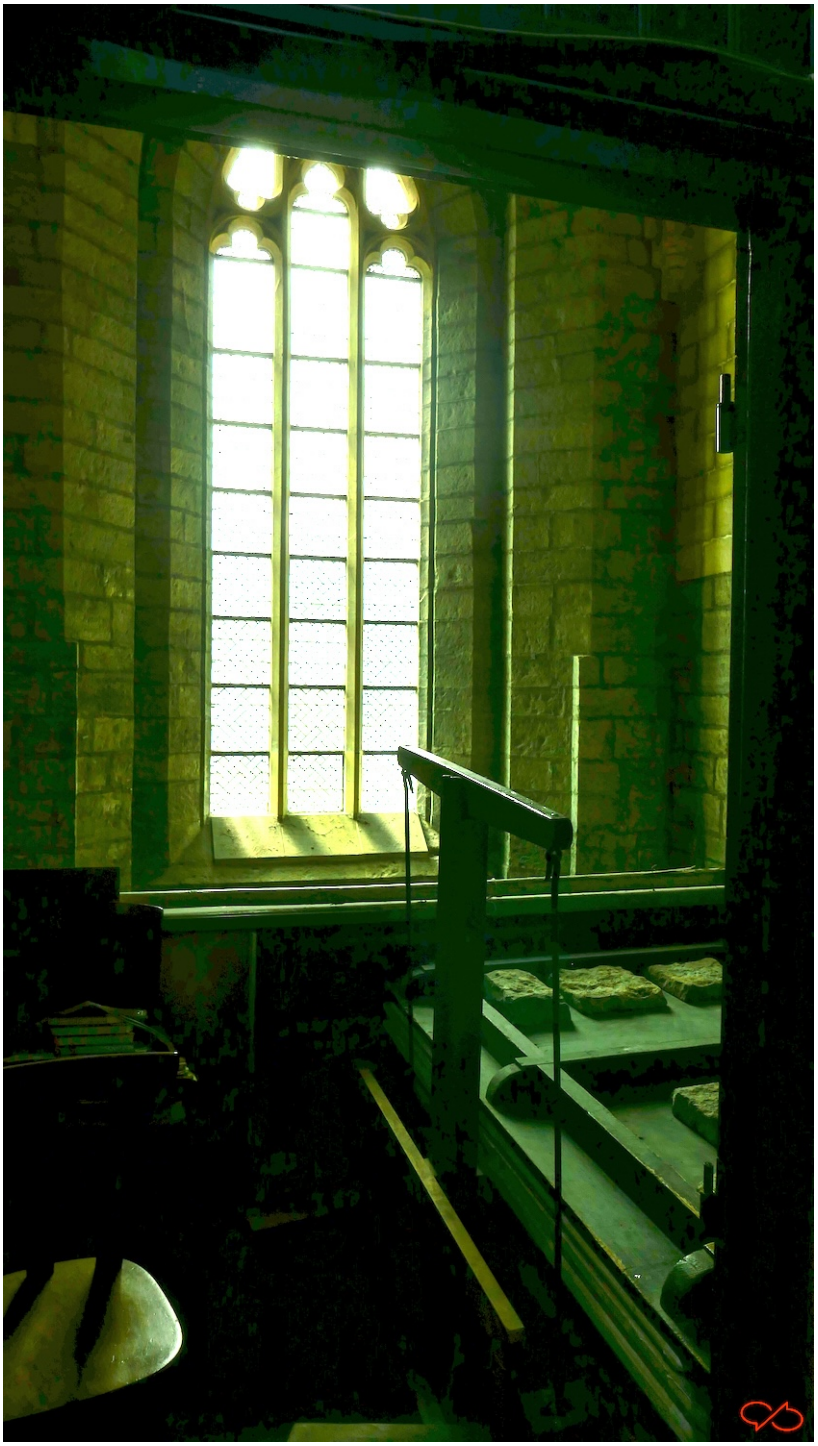

We gaan verder omhoog en komen bij de opslagruimte waar nu een museumpje is, gemaakt door Arjan van der Star. De geschiedenis van de kerk in beeld.

Ik raad u aan de details zelf te gaan bekijken. Op de foto hieronder zien we twee deuren. De bovenste naar het dak. Waar de andere voor is, zien we zo.

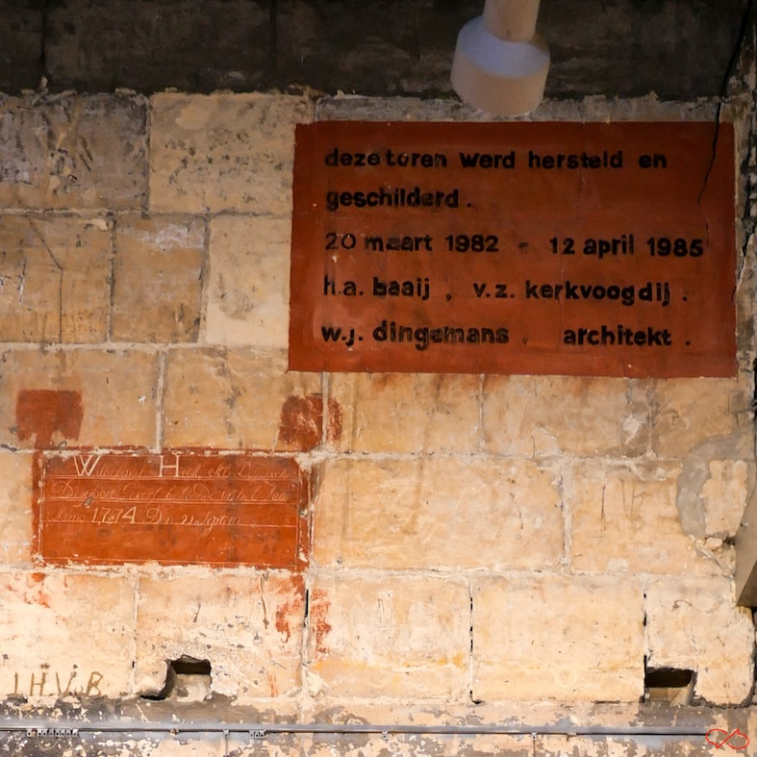

Natuurlijk is de toren verschillende keren gerestaureerd. Aan een van de muren zijn twee rode vlakken te zien. Er staan teksten in. In de kleine: "Wilhelmus Heck als leijedecker dese toore geverf hebbende in het jaar Anno 1774 den 21 septem." De kleur was toen rood. In het grote vlak: "deze toren werd hersteld en geschilderd 20 maart 1982 - 12 april 1985 h.a. baaij, v.z. kerkvoogdij. w.j. dingemans architect". Toen in de huidige kleur rood. Apart staat tegen de muur een bord waarop vermeld wordt: "In het jaar 1822 is onder de regering der kerkmeesters I. Armand, P.C. Dewaa en I.G. Hupkens, de toren hersteld en opgeverft door den bouwmeester L. Sanders". De kleur was toen ook rood. Maar de toren is ook wit en geel geweest. Ook Pierre Cuypers heeft er tussen 1877 en 1885 z'n best op gedaan.
Een meridiaan is een denkbeeldige lijn van noord naar zuid. Zoals we de nulmeridiaan van Greenwich kennen, zo liep rond 1748 de meridiaanlijn van Maastricht door de toren. Voor meer van zulke details moet u echt gaan kijken in het museum. Zeer aan te raden.

We gaan even door het onderste deurtje en komen in de ruimte tussen het gewelf van het schip en de kapconstructie. De bollingen zijn de gewelven tussen de ribben. Door een koekoek kijken we naar buiten. Op de foto's rechts kijken we verder de toren in. We zien hier de houtconstructie voor de klok, de klokkenstoel. Nog verder omhoog is de omgang met het fraaie uitzicht. Maar ook dat kunt u beter zelf gaan ontdekken.

Maastricht in Beeld
kortweg MiB

MiB is een fotomagazine voor liefhebbers van de stad Maastricht.
De opzet is simpel: interessante onderwerpen, behoorlijke foto's, korte stukken tekst met wat uitleg en achtergronden en een nette layout.

Dit magazine is gratis en komt uit de Boekenkast van Peter Scheele:
https://pjscheele.nl

Ik wens u veel kijk- en leesplezier.

Peter Scheele

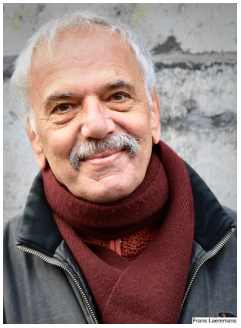

Colofon
Camera: Panasonic Lumix LX100, Make II
Bewerking: Adobe Lightroom 6.14
Opmaak: Apple Pages 11.1
Foto's, tekst en opmaak: Peter Scheele